

Voices through Water

Orodje za ustvarjalne in aktivistične metodologije

Sofinancira
Evropska unija

Številka projekta: 2023-1-AT01-KA220-YOU-000161835

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča in mnenja avtoric(e) in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali OeAD-GmbH. Ne Evropska unija ne OeAD-GmbH ne odgovarjata za predstavljena mnenja in stališča.

Voices through water © je zaščitena znamka
pri [Attribution-ShareAlike 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

Horizontalno odločanje: Sociokracija

Advocacy, Activist

Aktivnost nudi udeleženkam priložnost, da vadijo horizontalno sprejemanje odločitev po vzoru načel sociokracije. Aktivnost lahko izvedete samostojno ali kot nadaljevanje aktivnosti z naslovom 'Horizontalno odločanje: Uvod in konsenz', ki jo tudi najdete v priročniku.

Ciljna skupina

Mlade, starejše od 12 let

4 – 40 oseb

Potreben čas

2,5–3 ure

Okolje

Dovolj velik prostor za vse udeleženke (praktični del – od 4. do 7. koraka – je mogoče izvesti tudi na prostem)

Materiali

- Projektor ali tabla za predstavitev (1. del),
- veliki listi papirja,
- lepilni trak ali drug način za obešanje papirjev na steno (neobvezno),
- izročki z načeli sociokracije (neobvezno).

Cilj/namen

- Udeleženkam predstaviti načela in prakso sociokracije,
- udeleženke vključiti v proces horizontalnega odločanja,
- spodbujati sodelovanje, komunikacijo in vključenost znotraj skupine.

Navodila po korakih

Če so udeleženke že izvedle aktivnost 'Horizontalno odločanje: Uvod in konsenz', lahko 1. korak preskočite.

1. del: Uvod in teorija

1. korak

20 minut - Udeleženke vprašajte, kaj vejo o horizontalnem odločanju in ali so ga že kdaj preizkusile. Na kratko opredelite, kaj pomeni horizontalno odločanje, tako da bo vsa skupina razumela. Poudarite ključna načela horizontalnega odločanja: vključenost, enakost, spoštovanje drugih in njihovih mnenj ter cilj doseganja konsenza/privolitve.

Naštejte prednosti in slabosti horizontalnega odločanja v primerjavi s hierarhičnim odločanjem in jih vizualno predstavite na tabli.

2. korak

10 minut - Določite osnovna pravila za spoštljivo komunikacijo in enakopravno sodelovanje. Udeleženke naj sodelujejo pri določanju teh pravil (npr. z uporabo metode možganske nevihte ali oblikovanja skupinskega sporazuma – glej metodo 'Skupinski dogovor' v tem priročniku). To pomaga, da si udeleženke lažje zapomnijo in sprejmejo osnovna pravila, hkrati pa vzpostavlja čim bolj vključujoč prostor.

Če ste s skupino že vnaprej določili pravila, lahko ta korak preskočite.

3. korak

30 minut - Predstavite, kaj je sociokracija (razmislite o pripravi kratke predstavitve/brošure in uporabi projektorja ali table). Za več informacij glej: <https://www.sociocracyforall.org/sociocracy/>

Na kratko pojasnite

- Koncept in izvor sociokracije,
- temeljna načela (glej spodaj): odločanje na podlagi konsenza, krožna struktura in dvojno povezovanje.

Pojasnite ključne elemente

Odločanje na podlagi konsenza:

Odločitev sprejmemo, ko nobena od deležnic nima nobenega utemeljenega ugovora. Če ste že preizkusile metodo 'Odločanje s konsenzom' iz tega priročnika, je dobro jasno razločevati med konsenzom in privolitvijo:

- Konsenz pomeni popolno soglasje skupine, privolitev pa definiramo kot 'ni ugovorov', ugovori pa temeljijo na zmožnosti posameznic, da delujejo v skladu s cilji skupine. Članicam, ki v procesu odločanja s konsenzom razpravljajo o idejah, se običajno zastavi vprašanja, kot so: Ali je ideja 'dovolj dobra za zdaj in dovolj varna, da jo lahko preizkusimo?'. Če ni tako, pride do ugovorov, kar vodi k iskanju prilagajanja izhodiščnega predloga, da postane bolj sprejemljiv in lahko dosežemo konsenz.

Krožna struktura:

- Skupine organiziramo v krogih.
- Kroge skupaj povezuje splošni krog (oz. 'višji' krog), ki ohranja pregled nad vsem, kar se na sploh dogaja v organizaciji.
- Splošni krog sestavljajo osebe, ki so članice drugih ('nižjih') krogov. Vsak krog je samostojen in običajno služi določenemu namenu.
- (V 2. delu: Praktična dejavnost boste preizkusile tudi drugačno različico, kjer bo vsak od manjših krogov obravnaval isto temo.) V bolj zapletenih organizacijah lahko obstajajo še drugi povezani krogi.
- To sliko lahko uporabite, da ponazorite strukturo, vključno z dvojnimi povezovanjem, ki je opisano spodaj: <https://www.sociocracyforall.org/wp-content/uploads/2019/01/image-009-480x270.jpg>

Dvojno povezovanje:

- V idealnem scenariju se splošnega kroga udeleži po en par zastopnic iz vsakega nižjega kroga. Prva naj zastopa nižji krog, druga pa prenaša povratne informacije splošnega kroga. Zastopnica prenaša mnenja iz svojega kroga na »višjo« raven razpravljanja in odločanja. Oseba, ki prenaša povratne informacije povezave pa sporoča odločitve »višjega« kroga »nižjemu« krogu. Tako zagotovimo, da »nižji« krog razume razloge za odločitve in lahko podaja mnenja ali povratne informacije.
- Načelo dvojnega povezovanja pomaga ohranjati preglednost, odgovornost in sodelovanje v celotni organizaciji. Zagotavlja, da so v procesu odločanja slišani vsi glasovi. V manjših organizacijah, kjer morda ni dovolj ljudi, lahko vlogi zastopnice povezave in prenašalke povratne informacije povezave opravlja tudi ena sama oseba.
- (V poenostavljeni različici v 2. delu vsak krog izbere samo eno osebo, ki deluje kot zastopnica in kot prenašaka povratnih informacij povezave.)

2. del: Praktična aktivnost

(40 minut ali več)

Aktivnost predstavite kot način horizontalnega odločanja po vzoru sociokracije. V konkretnem scenariju bodo vsi krogi skupaj delali na eni temi. Iz vsakega kroga bo samo po ena oseba imela vlogo zastopnice in prenašalke povratne informacije. (Lahko pa kljub temu ohranite načelo dvojnega povezovanja – premislite, kaj bi bilo najbolj primerno za vašo skupino udeleženk, glede na izkušnje in velikost skupine).

4. korak: 15 minut

- Udeleženke naključno porazdelite v manjše kroge (4–6 oseb na krog). Glede na okoliščine lahko izberete tudi kak drug način, da izoblikujete skupine.
- Vsak krog izbere po eno osebo, ki bo članica splošnega kroga. Ta delegatka bo v splošnem krogu predstavljala zaključke/konsenz svojega kroga in prenašala tja povratne informacije/konsenz iz splošnega kroga.
- Vsak krog naj dobi v razpravo in odločanje isto temo oz. vprašanje (npr. 'Ali naj svoje politične zahteve izrazimo ustno skozi predstavo ali naj to storimo ločeno?').
- Opomnite udeleženke na skupni dogovor in spodbudite tiste, ki ponavadi več govorijo, naj pustijo prostor tudi tišjim glasovom.
- Če ste že preizkusili metodo Horizontalno odločanje: Uvod in konsenz, bo koristno, da v vsakem krogu poiščete prostovoljko, ki bo prevzela vlogo facilitatorke v svojem krogu.

5. korak

15 minut – Vsak krog predebatira temo, da se izoblikujejo ideje in da dosežejo pripravljalno odločitev. Pri tem spodbujajte odločanje na podlagi konsenza in poskrbite, da bodo vsi glasovi slišani. Pazite na čas.

6. korak

15 minut – Oblikujte splošni krog, ki naj ga sestavljajo vse delegatke iz manjših krogov. Če ima katera od udeleženk dovolj izkušenj, se lahko prostovoljno javi za facilitatorko, sicer facilitacijo prevzemte same. Pred začetkom razprave v splošnem krogu pojasnite, da se po potrebi delegatke lahko vrnejo v izvirne kroge, npr. zaradi nejasnih ali nasprotujočih si predlogov. Začnite z razpravo, poskusite združiti ideje in po možnosti doseči konsenz. Če v splošnem krogu dosežete konsenz, je dobro preveriti veljavnost pripravljalnega soglasja, tako da se delegatke vrnejo v 'nižje' kroge in povprašajo, ali se vse strinjajo z odločitvijo. Tako lahko dosežete konsenz celotne skupine!

Ponovitev (neobvezno)

Ponovite 5. in 6. korak (30 minut)

V večjem krogu lahko pride do odločitve, da spet odprejo razpravo v manjših krogih, če je treba predlog dopolniti ali podati dodatne informacije. Proces se ponavlja, dokler ne dosežete konsenza. V vsaki rundi lahko v vsakem krogu izberejo drugo delegatko, če želijo. Celo priporočljivo je, da tudi druge udeleženke dobijo priložnost preizkusiti se v tej vlogi, saj se s tem na dolgi rok zmanjša tveganje za nastanek skritih hierarhij.

7. korak

15 minut – Ponovno zberite vse udeleženke. Spodbudite refleksijo o izkušnji. Pri tem lahko uporabite vprašanja, kot so:

- Kaj v procesu se vam je zdelo težko, kaj pa ne?
 - Ste imele občutek, da je bil vaš glas slišan? Kako ste se počutile ob tem?
 - Kako bi lahko dosegle, da bi bilo naslednjič lažje?
- Bodite odprte za vprašanja. Poudarite, da se večšine horizontalnega odločanja razvijajo s prakso: vsak naslednji poskus je bolj učinkovit.

8. korak

15 minut – Predebatirajte, kakšne so prednosti in slabosti sociokracije (oz. horizontalnega odločanja na sploh) in kako se razlikuje od hierarhije in glasovanja. Pri tem lahko zastavljate vprašanja, kot so:

- Kje bi lahko bila sociokracija še koristna?
- Bi jo lahko uporabili tudi v večji organizaciji/skupnosti?
- Kaj je bolj vključujoče, učinkovito, manj časovno potratno ali zabavno: sociokracija ali hierarhija?
- Ali obstajajo kakšne omejitve sociokracije?
- Ali hierarhija v sociokraciji popolnoma izgine?
- Kaj še lahko storimo, da bi zmanjšali tveganje nastanka skritih hierarhij?

Nasveti za izvajalke

· Če še nimate izkušenj s facilitacijo sestankov, vam lahko pomaga priročnik: Introduction to facilitating meetings:

https://www.seedsforchange.org.uk/downloads/short_facil.pdf

· Poskrbite za izročke s pojasnili posameznih pojmov, kot so npr. sociokracija in temeljni principi itd.

· Bodite odprte za vprašanja. Poudarite, da je večšine horizontalnega odločanja treba razvijati s prakso: vsak naslednji poskus bo bolj učinkovit.

· Spodbujajte spoštljivo in vključujoče vzdušje, kjer se upoštevajo vsi glasovi.

· Če udeleženske težko dosežejo konsenz, jih potolažite in jim razložite, da je to del učnega procesa – za razvoj veščin so potrebni čas in izkušnje.

· Morda je dobro narediti povzetek načel učinkovite, vključujoče komunikacije (npr. aktivno poslušanje, pojasnjevanje, osredotočenost). Napišite jih na plakat ali pa jih razdelite v obliki izročkov kot pomožno gradivo za praktično aktivnost.

Alternativa

Praktični del te aktivnosti je navdihnil koncept sociokracije in ne vključuje načela dvojnega povezovanja. Če ga želite povsem uskladiti s sociokratskimi načeli, vključite dvojno povezovanje: to pomeni, da vsak krog izbere po dve osebi s posebnimi vlogami – delegatko in osebo za povratne informacije. Za več informacij glej: Sociocracy for All – Double Linking

Komentar

Glej tudi naslednje metode v priročniku: Skupinski dogovor, Horizontalno odločanje: Uvod in konsenz.

Vir

<https://www.sociocracyforall.org/sociocracy/>